

FOCUS

■ **Cadrul intern:**

“ALEGĂTORII AU ÎNCREDERE ÎN PARTIDELE DE OPOZIȚIE,
DAR NU AR VOTA PENTRU ELE”

■ **Cadrul extern:**

“MOLDOVA - CÂMP DE LUPTĂ ÎNTRE PUTEREA „SOFT” ȘI
„HARD”

■ **Cadrul de securitate:**

“CARE SUNT AMENINȚĂRILE LA ADRESA SECURITĂȚII
MOLDOVEI?”

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) Viitorul reprezintă o organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional și strategii. IDIS a fost înființat în 1993 în calitate de organizație neguvernamentală, necomercială și non-politică.

■ Cadrul intern

ALEGĂTORII AU ÎNCREDERE ÎN PARTIDELE DE OPOZIȚIE, DAR NU AR VOTA PENTRU ELE

Ion Marandici

ionmarandici@gmail.com

Sumar

Cele mai importante evoluții în politica internă din această lună au fost alegerile de la Rezina, publicarea proiectului de program al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), discutarea bugetelor locale, dar și a Legii Bugetului Național pentru 2008 și propunerea de către organizația de tineret a unui partid de opoziție (AMN) a unei strategii clare de aderare la Uniunea Europeană.

Continuarea alegerilor locale și lupta pentru bugete

Consiliul Raional Rezina nu a reușit să devină funcțional. Secțiile de votare din raionul Rezina s-au deschis din nou la 11 noiembrie, pentru ca alegătorii să aleagă noi consilieri raionali. Experiența de la Rezina ar trebui să fie o lecție pentru partidele de opoziție. La alegerile repetate, PCRM a obținut majoritatea în Consiliul Raional. Scrutinul de la Rezina a arătat cât de volatile și schimbătoare sunt preferințele electoratului, atunci când aleșii locali de cele mai diferite culori politice nu găsesc formula compromisului. Surpriza alegerilor de la Rezina a fost produsă de către Partidul Social Liberal, care a reușit să se situeze pe locul doi obținând șase locuri în consiliu. Succesul însă a fost umbrat după ce acești consilieri au părăsit după alegerile repetate formațiunea pentru a adera la PLDM, nemulțumiți de apropierea suspectă din punct de vedere doctrinar dintre PSL și PD. Presa locală a semnalat numeroase încălcări și cazuri de utilizare a resurselor administrative de către comuniști. Absența observatorilor internaționali și naționali a încurajat utilizarea excesivă a resurselor administrative.

O consecință a eșecului partidelor necomuniste la Rezina a fost semnarea unei Declarații de către opt formațiuni (AMN, PDM, PDS, PSDM, PPR, PL, PSL, UCM) ce au constituit majoritățile în coalițiile din raioane. Declarația respectivă exprima îngrijorarea celor opt vizavi de Legea Bugetului

pentru 2008, pe care îl consideră un document discriminatoriu. Printre semnatori nu figurează PPCD-ul, care este mult mai temperat în criticele sale la adresa guvernării. Nu doar partidele sunt nemulțumite. Liga Națională a Asociațiilor de Primari consideră că Legea Bugetului favorizează raioanele aflate sub control comunist, iar primarii se plâng că au prea multe competențe și prea puține resurse financiare.

Încredere mare și voturi puține pentru partidele necomuniste

Alegerile de la Rezina și ultimele sondaje arată că jubilarea celor care anunțau declinul PCRM era prematură. Comuniștii s-au reorganizat și și-au intensificat activitatea. La capitolul intenție de vot, ultimele două sondaje lansate la interval de două săptămâni de către Institutul de Politici Publice (IPP) și IMAS-Inc arată că poziția PCRM a slăbit ușor, însă acesta continuă să domine decisiv scena politică. Dacă ar avea loc alegeri parlamentare, PCRM ar câștiga majoritatea parlamentară datorită popularității înalte și a sistemului de redistribuire a mandatelor.

Trei indicatori sunt esențiali în acest context: intenția de vot, încrederea în partide și încrederea în politicieni. Popularitatea reală a unui partid este măsurată de către intenția de vot a celor care și-au exprimat o opțiune partizană. Sondajul IMAS demonstrează că o eventuală contrabalansare a PCRM (47%) ar putea avea loc numai în cazul formării unei coaliții largi care ar cuprinde măcar cele șase partide, ce urmează PCRM-ul pe lista intenției de vot. Preferințele însumate ale AMN, PL, PD, PSL, PPCD, PDS ar rezulta în 47,4% din voturi. Sondajul lansat de IPP este mai pesimist în această privință. Potrivit acestuia PCRM adună 45,4% din intențiile de vot, iar formarea unei coaliții din următoarele șase partide ar beneficia numai de 42,9% din voturi și nu ar fi suficientă ca să contrabalanseze influența PCRM.

Compararea nivelului încrederii în partide cu

indicele încrederii în liderii partidelor ne ajută să înțelegem, care sunt liderii ce trag din urmă partidele lor: Vladimir Voronin, Vasile Tarlev, Dorin Chirtoacă și Dumitru Braghiș sunt cei care au indicele încrederii mai mare decât partidele din care fac parte. Pe când, Oleg Serebrian, Iurie Roșca, Dumitru Diacov și Marian Lupu se bucură de aceeași încredere ca și partidele lor.

Partide	Intenția de Vot		Încrederea în partide		Politicieni	Încrederea în politicieni	
	IMAS	IPP	IMAS	IPP		IMAS	IPP
PCRM	47%	45,4 %	33%	35,9%	Vladimir Voronin	40%	43,6%
					Vasile Tarlev	39%	39,5%
					Marian Lupu	30%	28,7%
					Eugenia Ostapciuc	12%	11%
AMN	13%	14,9%	21%	17,1%	Serafim Urechean	21%	19,7%
PD	10%	6,3%	17%	11,8%	Dumitru Diacov	10%	8,7%
PL	10%	6,3%	13%	12,7%	Dorin Chirtoacă	31%	29%
PDS	3%	1,4%	12%	6,6%	Dumitru Braghiș	16%	12,3%
PSL	7%	7,0%	12%	10,1%	Oleg Serebrian	12%	10,1%
PPCD	4,4%	6,7%	11%	8,9%	Iurie Roșca	11%	8,1%

Comparând cei trei indici este remarcabil următorul lucru: partidele necomuniste se bucură de o încredere mai mare, însă intenția de vot este mai mică decât indicii încrederii. În cazul PCRM încrederea este puțin peste 30%, pe când intenția de vot sare peste 45%. Încrederea scăzută în PCRM este inexplicabilă în condițiile în care în ambele sondaje apar menționați tocmai patru politicieni comuniști. Două întrebări sunt logice în acest context: a) De ce ar vota unii alegători formațiunea comunistă, dacă nu au încredere în ea? și b) De ce mulți alegători care au încredere în partidele necomuniste nu sunt decizi să le acorde votul?

Probabil că electoratul PCRM a rămas dezamăgit de prestația acestuia, însă nu vede un alt partid care să poată lua locul PCRM. Pe de altă parte, unii dintre cei care au încredere în partidele necomuniste, nu văd o alternativă clară la guvernare și acordă votul Puterii conștienți că aceasta poate influența lucrurile. Un alt fapt relevat de către Barometrul de Opinie Publică este că mentalitatea totalitară este încă adânc înrădăcinată, pentru că majoritatea populației ar prefera un partid unic pluralismului de partide. Acesta este un alt aspect care ar explica inerția de a vota PCRM, chiar dacă lipsește încrederea în acest partid.

Noul program politic al PCRM: cât de adâncă este schimbarea?

Pentru a se justifica în fața membrilor săi, dar și a electoratului comunist dezamăgit, PCRM a redactat un nou program politic. Spre deosebire de programul adoptat în 2001 după câștigarea alegerilor, cel de acum este într-adevăr revoluționar pentru comuniști. Noul program explică cum se împacă noile privatizări și inițiativele de liberalizare a economiei cu doctrina comunistă în privința proprietății. Nu se mai face referire la Marea Revoluție din Octombrie, nu se mai vorbește despre soviete, despre proprietatea comună asupra pământului, despre nostalgia după destrămarea URSS etc.

Utilizând datele oferite de Barometrul IPP putem schița cu aproximație trăsăturile specifice ale electoratului PCRM. În mare parte alegătorii acestuia au peste 60 de ani, sunt mai mult femei, cu reședința în mediul rural. Alegătorul comunist este rus, ucrainean, găgăuz, de altă naționalitate și mai ales cu identitate moldoveană menționată distinct în datele sondajului ca diferită de cea română. Votantul comunist tipic are studii medii incomplete și un nivel socio-economic scăzut. Potrivit datelor sociologice, PCRM reprezintă interesele tuturor etniilor cu excepția celei române, a persoanelor cu venituri mici, peste 60 de ani, cu studii medii incomplete sau fără studii, cu reședința în mediul rural. Pe de altă parte, specificul electoratului partidelor necomuniste este mai ales de naționalitate română, cu vârsta mai tânără, venituri medii sau mari. Cu excepția AMN și PCRM, electoratul celorlalte partide provine din mediul urban. În același timp, spre deosebire de alte partide, datele arată că printre alegătorii AMN majoritatea o dețin cei cu studii superioare.

Oare proiectul de program al PCRM se mulează pe așteptările electoratului său sau este mai degrabă o ajustare a documentelor de partid la politicile guvernamentale? Proiectul noului program politic va mima reforma structurală de care are nevoie PCRM. Programul PCRM este structurat în cinci părți: a) valori; b) moștenirea;

c) contemporaneitatea și noile contradicții; d) modelul moldovenesc și e) PCRМ - partide de stânga de tip nou. Sunt oare propuse noi concepte pentru înțelegerea realității moderne: proletariatul muncii devine o nouă clasă - proletariatul cunoștințelor, proprietatea privată se transformă și ea în capital social, formele proprietății sunt mai puțin importante decât „formele motivării sociale a celor care gestionează, dispun și dețin proprietatea”, iar posesia proprietății devine o problemă ce ține de „dirijarea stimulentei dezvoltării”.

Bineînțeles că în noul proiect se menționează că victoria comuniștilor din 2001 „a fost prima și unica victorie parlamentară a comuniștilor în întreaga istorie a mișcării comuniste din Europa”, un fel de revoluție de catifea. În aceste condiții, comuniștii moldoveni își propun „trecerea cu hotărâre de la economia cu precădere agrară și de la capitalismul birocratic-nomenclaturist la societatea post-industrială”. În programul PCRМ nu-i nici un cuvânt despre criza demografică sau importanța remitențelor pentru economia țării. Comuniștii își propun cinci sarcini: edificarea unui stat social, crearea unui climat de afaceri favorabil, formarea unei democrații eşalonate, sporirea competitivității RM ca stat și în fine, adoptarea pe termen lung a neutralității permanente și edificarea unui stat demilitarizat. În ultima secțiune PCRМ se auto-definește ca o organizație politică de masă, care vrea să se racordeze la tradițiile comunismului și socialismului european bucurându-se de primirea sa în Partidul Stângii Europene Unite. Dar numai aprobarea unui nou program politic de către PCRМ ar presupune și o europenizare a comuniștilor moldoveni?

Organizația de tineret a unui partid de opoziție a lansat o Strategie de aderare la Uniunea Europeană

Chiar dacă la nivel oficial nu există o strategie pe termen lung de aderare la Uniunea Europeană, organizația de tineret a Alianței Moldova Noastră a lansat o asemenea strategie. Strategia este compusă din doisprezece pași concreți pe care ar trebui să-i întreprindă Moldova pentru a adera la Uniunea Europeană. Potrivit documentului, în 2009 Moldova și UE ar trebui să denunțe reciproc Acordul de Parteneriat și Cooperare. Cei doisprezece pași menționați în document sunt: ieșirea de sub monitorizarea Consiliului Europei, reorientarea

politicii externe de la o politică de vecinătate către o politică de asociere (2009), semnarea unui Acord de Stabilizare și Asociere (2010), crearea unui lobby pentru obținerea statutului de candidat (2009-2011), implementarea criteriului politic și economic de la Copenhaga (2009-2012), depunerea cererii de aderare (2012), începerea negocierilor (2013), transpunerea acquis-ului în legislația națională (2009-2014), finalizarea negocierilor (2015), semnarea tratatului de aderare (2015) și ratificarea acestuia de către statele-membre până în 2017.

Strategia nu conține referințe la statutul Moldovei în cadrul CSI, dar prin aceasta nu pierde din valoare și poate fi adoptată drept o strategie pe termen lung a Moldovei pentru aderarea la UE.

Prognoze

Politicizarea reformelor administrative va avea drept consecință compromiterea reformelor administrației publice, la fel cum au fost compromise reformele în audiovizual. Utilizarea pârgărilor financiare pentru a exercita presiuni asupra primarilor ne-comuniști este o abordare greșită, care va dăuna în final intereselor cetățeanului. Noul program politic al PCRМ nu va aduce schimbări majore și în structura partidului, care va fi condusă și în următoarele luni de către președintele Voronin și o elită de partid învechită. Sondajele de opinie arată că popularitatea partidului de guvernământ nu va scădea dramatic pe parcursul următoarelor luni. Consolidarea opoziției va fi mult mai dificilă, dacă partidul de la guvernare continuă să-și consolideze propriul concern mediatic și îl va folosi deschis pentru discreditarea partidelor ne-comuniste.

■ **Cadrul extern****MOLDOVA - CÂMP DE LUPTĂ ÎNTRE PUTEREA „SOFT” ȘI „HARD”**

Sergiu Panainte

*sergiu.panainte@gmail.com**Privire de ansamblu*

Noiembrie promitea să fie calm și liniștit odată cu apropierea sfârșitului de an, perioadă care nu s-a manifestat prin evenimente majore în prima jumătate a lunii. Contrar acestei previziuni, a doua jumătate a lunii s-a dovedit a fi încărcată de evenimente importante care ar putea și în mod sigur vor avea repercusiuni asupra politicii externe a Moldovei.

Unul din aceste evenimente este faptul că Rusia a neglijat poziția oficială a autorităților moldovene și cerința de a nu deschide secții electorale în stânga Nistrului, anunțând că va deschide 23 de astfel de secții pentru alegerile parlamentare din 2 decembrie anul curent. Prin aceste acțiuni Rusia sfidează prevederile tratatelor internaționale și încalcă legislația internă a Republicii Moldova.

După ratificarea de către Parlamentele European și al Republicii Moldova a Acordurilor de Facilitare a Regimului de Vize și Readmisie, la Chișinău se desfășoară conferința internațională “Moldova în Europa – Europa în Moldova” la care participă înalți reprezentanți ai instituțiilor europene și statelor membre, cercurilor diplomatice de la Chișinău, guvernului moldovean și ai societății civile unde se discută stagiul actual al relațiilor Moldova-UE și dezvoltarea ulterioară a acestor relații.

Pe vectorul relațiilor moldo-române nu se pot remarca careva schimbări, iar situația seamănă mai mult cu un împas având în prim plan autoritățile moldovenești în frunte cu președintele Voronin care continuă să acuze nestingherit România de imixtiune în afacerile interne ale Moldovei și de sponsorizare a partidelor și mijloacelor mass-media ilegale. De cealaltă parte problema vizelor pentru cetățenii moldoveni nu este pe deplin soluționată acum fiind pus în aplicare principiul primului venit-primul servit care creează și mai mari cozi ca înainte în fața Secției Consulare a Ambasadei României la Chișinău.

Ultimul eveniment, dar nu cel mai important este numirea noilor ambasadori ai Moldovei peste hotare, care au fost menționate încă în august anul curent și care se referă la numirea rectorului Universității de Stat din Moldova (USM), Gheorghe Rusnac în funcția de Ambasador al Moldovei în Italia și a Tatiane Lapicus în Elveția. Dacă numirea doamnei Lapicus nu a stârnit prea multe discuții în public și mass-media, atunci desemnarea domnului Rusnac a încins discuții aprinse pe marginea personalității sale și a capacității de a prelua astfel de responsabilitate.

Alegerile din Rusia și Tăcerea Mieilor

La 2 decembrie anul curent se vor desfășura alegerile pentru Duma rusească. Partidul pro-prezidențial “Edinaya Rossiya” conduce detașat în sondajele de opinie, lucru care era și de așteptat din moment ce administrația prezidențială deține resursele administrative pentru a face publicitate partidului, programului și liderilor săi. Mai mult decât atât, figura lui Putin în calitate de lider național joacă un rol cheie pentru imaginea partidului, având de cealaltă parte o opoziție înăbușită, constrânsă și decimată. Ce ar însemna aceasta pentru Moldova și soluționarea conflictului transnistrean?

În primul rând cu venirea la putere a partidului “Edinaya Rossiya” va fi menținut și promovat mai departe cursul actual al politicii interne și externe a Rusiei. Prin urmare Rusia va căuta mai departe “renașterea” sa și revenirea în “marea politică”, precum și deținerea unui rol de frunte în modelarea politicii mondiale. Având în vedere că disputa cu Uniunea Europeană (UE) pentru “vecinătatea apropiată” a Rusiei nu este încă soluționată, este aproape sigur că Rusia nu va slăbi modul în care ea abordează problema transnistreană și soluționarea conflictelor înghețate din proximitatea sa. În consecință este inutil de a aștepta careva schimbări radicale în această problemă în viitorul apropiat.

Mai mult decât atât, în pofida cererii din partea autorităților moldovenești de a se abține de la deschiderea secțiilor electorale în Transnistria, Rusia a decis să facă așa cum dorește ea și să neglijeze această restricție. 23 astfel de secții vor fi deschise în regiunea separatistă, în afară de cea legal deschisă în incinta Ambasadei Rusiei la Chișinău. Astfel, Rusia încă o dată încalcă normele dreptului internațional și prevederile legale interne ale Moldovei, lucru care de fapt a devenit o obișnuință pentru Rusia și nu mai surprinde pe nimeni.

Atât timp cât Chișinăul nu deține controlul asupra regiunii de est, autoritățile centrale nu pot întreprinde nimic ca să împiedice Rusia de a face acest pas și prin urmare va trebui să stea cuminte ca mieii înainte de a fi sacrificați. Aceasta este valabil și pentru comunitatea internațională care nu a luat nici o atitudine pe marginea acestei probleme și nu a difuzat nici un mesaj de avertizare la adresa Rusiei. Implicit acest lucru poate fi interpretat ca o aprobare tacită a acțiunilor ilegale ale Rusiei. Din nou „ursul” rusesc se dovedește a fi prea înspăimântător pentru concurenții occidentali și drept urmare Rusia câștigă teren pentru viitoarele manevre în Moldova, cât și în alte regiuni de interes sporit pentru ea.

Uniunea Europeană și Strategia de Putere “Soft”

Tot mai mult și mai mult Moldova este caracterizată ca un câmp de luptă între interesele Rusiei susținute de resursele sale și metodele dure de promovare a acestor interese contra intereselor UE și a metodelor “soft” ale acesteia. Deși ar părea straniu, acest lucru este aproape un adevăr. Cum a fost menționat și în alte buletine, Rusia deține pârghiile necesare de a controla Moldova din punct de vedere energetic, politic și economic. Prin urmare ea aplică instrumente și metode dure de a menține acest control cum ar fi prețurile la gaze naturale, interdicțiile la exporturile moldovenești, presiuni politice asupra elitelor și guvernului, precum și control asupra administrației de la Tiraspol.

În schimb, Uniunea Europeană adoptă o abordare mai delicată și în pofida faptului că o astfel de abordare poate da rezultate într-o perioadă mai îndelungată de timp, pe termen scurt ea este nepotrivită și chiar dăunătoare. Acesta este deseori și argumentul utilizat de autorități de a convinge Bruxelles-ul de necesitatea de a lua o poziție mai activă în problema transnistreană și de a credita

Moldova cu șanse în procesul de integrare europeană, totuși fără careva rezultate până acum.

UE a recurs la astfel de abordare a relațiilor cu vecinii din lumea a treia cu mult timp în urmă și datorită inerției instituționale și a utilizării unui model-șablon aplicat tuturor “one size fits all” este puțin probabil să schimbe acest model de dragul Moldovei, Ucrainei sau Georgiei, toate cu aspirații europene. Cerința primordială pe care UE o înaintea țărilor-țintă este că ele trebuie să împărtășească normele și valorile europene și să fie receptive la cerința de a începe un amplu proces de reformare care să apropie statele respective de standardele europene și de îndeplinirea criteriilor politice, economice și administrative pentru aderare. Respectiv, acest proces necesită timp, iar beneficiile conformării pot fi resimțite și ele într-un timp mai lung. Spre exemplu, țărilor central și est europene le-a fost necesar de la 14 la 17 ani ca să se integreze, timp în care ele au trecut de la un sistem de guvernare socialist/comunist și economie planificată la un sistem democratic de guvernare și economie de piață. În schimb aceste țări sînt acum membri cu drepturi depline ai UE și NATO, cu economie dezvoltată și sistem politic stabil.

Această strategie de putere “soft” constă din instrumente de condiționalitate și socializare precum a fost menționat de atâtea ori în buletinele precedente. Cu toate acestea uneori mizele și stimulenții propuși de UE nu se dovedesc a fi pe măsura așteptărilor țărilor vizate astfel încât să producă schimbarea care se cere sau ca elitele să dea start reformelor care de cele mai multe ori sînt dureroase și cauzează pierderea încrederii electoratului și ulterior a puterii politice. Acesta este și cazul cu partidul Comuniștilor din Republica Moldova care mimează implementarea reformelor în schimbul beneficiilor pe care le primește, dar nu este pregătit să deruleze reformele la scară largă, deoarece astfel raportul de forțe pe arena politică internă ar fi schimbat ireversibil. Cu mai multă transparență și responsabilitate este absolut sigur că partidul Comuniștilor va pierde din suportul electoratului, dat fiind faptul că electoratul se maturizează și nu se va mai lăsa prost cu promisiuni goale. În consecință, strategia puterii “soft” cu privire la Moldova nu este în măsură să dea rezultate vizibile și fără nici o perspectivă reală de a avansa reformele într-un ritm rapid. Desigur, aceasta nu înseamnă că “eșecul” strategiei puterii “soft” de “cucerire” a

Moldovei ar sugera că UE ar trebui să ofere totul Moldovei fără nici o condiționalitate. Totuși, pentru a avea mai mult succes în “lupta” contra Rusiei, UE trebuie să fie mai mult orientată spre a obține rezultate concrete și de a face oferte mai tentante Moldovei.

Deja s-ar putea de pus o bilă albă în coșul UE pentru Acordurile de Facilitare a Regimului de Vize și Readmisie. O altă bilă albă ar fi pentru acordul de comerț asimetric cu UE acordat Moldovei și care va intra în vigoare la începutul anului viitor. Alte bile albe s-ar putea oferi în perspectivă pentru ridicarea nivelului cooperării în domenii precum educație, turism, etc. Cu toate acestea, aspectele politice și economice ale cooperării cu UE sunt cele care contează cel mai mult. O Moldovă “sănătoasă” din punct de vedere politic și economic este în interesul UE, lucru care de fapt este expres stipulat în Politica de Vecinătate a UE. Reieșind din aceasta ar fi bine ca această politică să fie implementată corespunzător pentru beneficiul reciproc al țărilor-țintă, cât și puterea “soft” a Europei.

Axa problematică București – Chișinău

Cursul relațiilor moldo-române continuă trendul descendent fără semne de îmbunătățire. A devenit deja o normalitate ca președintele Voronin să facă declarații dure la adresa vecinului vestic. Această lună nu a fost o excepție, președintele continuând tirada sa vis-a-vis de România care potrivit acestuia ar sponsoriza partidele și mijloace mass-media ilegale.

Autoritățile române nu mai răspund la aceste acuzații nefondate, probabil din motiv că s-au săturat ori s-au obișnuit. Totuși, Bucureștiul este acuzat de lipsă de viziune strategică în relația sa cu Chișinăul. Unii politicieni de la Bruxelles au îndreptat degetul spre București pentru faptul că încă nu a semnat un Tratat de Bază și de Frontieră cu Republica Moldova, care ar trebui să fie primul pas spre o relație de prietenie și bună vecinătate. Deocamdată, acest lucru este adevărat.

Problema semnării acestui tratat este una dureroasă și își are începuturile încă în 1994. Careva progrese a fost înregistrate în anul 2000 când a fost parafat un proiect de document pentru a fi ulterior respins de către Comuniști, care între timp au ajuns la putere. Conform părții române, documentul propus de Comuniști face referire la Tratatul de la

Paris din 1947, lucru inacceptabil pentru guvernul roman, dat fiind faptul că multe din prevederile acestui tratat nu mai sunt valabile.

În afară de aceasta, probleme există la nivel social și identitar autoritățile moldovenești negând limba română în favoarea limbi moldovenești precum și identitatea românească a majorității populației care trăiește pe teritoriul Republicii Moldova.

Singura posibilitate de a depăși această criză a relațiilor moldo-române este de a avea un schimb de generații în sânul elitelor politice de pe ambele maluri ale Prutului atunci când oameni noi vor veni cu idei noi pentru probleme vechi.

Cine Reprezintă Moldova Peste Hotare?

– *Continuare*

În unul din numerele precedente ale PSS-ului a fost abordat subiectul despre cine reprezintă Moldova peste hotare. Motivul pentru reluarea acestui subiect a servit recenta numire în postura de Ambasador al Republicii Moldova în Italia a d-lui Gheorghe Rusnac.

D-nul Rusnac a îndeplinit funcția de rector al Universității de Stat din Moldova timp de 14 ani, o poziție care oferă multe privilegii și probabil și careva beneficii materiale, fiindcă datorită reducerilor bugetare universitatea a fost nevoit să introducă locuri de studii cu plată pentru studenți, iar proporția studenților bugetari față de cei prin contract a scăzut dramatic, fiind de 5 la 95%.

Având o poziție “călduță” ce altceva își putea dori d-nul Rusnac din moment ce de fiecare dată era reales în funcția de rector al USM? Un indiciu ar fi recentul proiect de lege prin care se propune ca prerogativa de numire în funcția de rector al universităților de stat să aparțină președintelui țării în care caz “independentul” Rusnac ar putea pierde poziția sa. Posibil, Rusnac ar fi negociat “plecarea” sa de la USM în schimbul unui mandat de ambasador, și nu unul oricare, ci în Italia unde avem cei mai mulți cetățeni moldoveni, astfel lăsând funcția de rector al USM să fie acaparată de Comuniști care demult vânează acest post. În așa fel, atît Rusnac, cât și Comuniștii sunt în câștig, cel puțin temporar, căci d-nul Rusnac poate fi oricând rechemat dacă Voronin va dori acest lucru. Cine este în pierdere? – diplomația moldovenească și imaginea țării peste hotare, precum și cetățenii moldoveni aflați la muncă în Italia.

Motivul acestor nemulțumiri din partea publicului este personalitatea controversată a d-lui Rusnac. Titlul de doctor în istorie și științe politice încă nu îl fac pe dumnealui potrivit pentru funcția de ambasador. Oricare nu ar fi substratul desemnării, este absolut sigur că relația cu Italia nu se va îmbunătăți datorită eforturilor d-nului Rusnac în calitate de ambasador. Mai mult decât atât, Moldova continuă să se discrediteze cu astfel de oameni în funcții diplomatice înalte care reprezintă țara peste hotare. Din nou poziția de ambasador în Moldova este profanată și folosită ca un instrument de a scăpa de oameni incozi puterii sau drept plata unor polițe în schimbul serviciilor oferite guvernării. În acest context se poate de amintit suportul d-lui Rusnac acordat candidatului din partea partidului Comuniștilor la funcția de primar al Chișinăului în alegerile locale din iunie anul curent. Cu așa corp diplomatic extern Moldova nu poate revendica rezultate palpabile din partea diplomaților săi. Este deja timpul de a numi în funcții de ambasador persoane îndemânate, calificate și bine instruite pentru a îmbunătăți imaginea externă a statului.

Prognoze

Pentru ultima lună a anului câteva evenimente reprezintă un interes sporit pentru politica externă a Moldovei. În primul rând unul din aceste evenimente este rezultatul alegerilor parlamentare din Rusia. Aceste rezultate sunt mai mult sau puțin previzibile având partidul pro-prezidențial în fruntea campaniei electorale. Totuși, va fi interesant de urmărit cum va arăta noua Dumă de Stat și care partide vor fi reprezentate în forul legislativ al Rusiei.

Un alt eveniment mult așteptat ar putea fi conform unor surse semnarea Tratatului de Bază dintre România și Republica Moldova, astfel punând capăt impasului din relațiile moldo-române. Totuși este greu de crezut că acest tratat va fi semnat până la sfârșitul anului, deși dacă acest lucru s-ar întâmpla, ar reprezenta un pas înainte în rezolvarea problemei frontierelor și de îmbunătățire a relațiilor de bună vecinătate.

De asemenea, există certitudinea că Secția Consulară a Ambasadei României la Chișinău va avea o nouă clădire cu o capacitate sporită de a procesa 600-700 cereri de viză pe zi. Cu toate acestea procedura de înregistrare și depunere a

actelor pentru viză poate suferi schimbări, deoarece principiul primului venit-primul servit nu este unul potrivit. În mijloacele mass-media s-a strecurat informația potrivit căreia se va deschide un call-center, dar autoritățile române au promis să rezolve aceasta problemă cât mai curând posibil.

■ Cadrul de securitate

CARE SUNT AMENINȚĂRILE LA ADRESA SECURITĂȚII MOLDOVEI?

Ion Marandici

ionmarandici@gmail.com

Sumar

Reformele în sectorul de securitate sunt necesare, dar încă nu este clar, care este misiunea noului șef al Serviciului de Informații și Securitate (SIS), Artur Reșetnicov. Noile declarații în privința României demonstrează că singura obsesie externă a comuniștilor este România. În același timp, Federația Rusă ignoră integritatea teritorială a Moldovei, însă reacția autorităților este mai degrabă târzie și inadecvată. În aceste împrejurări, comuniștii promovează în continuare neutralitatea statului și planifică să edifice un stat demilitarizat.

Serviciul de Informații și Securitate monopolizează interceptările

Serviciile secrete moldovenești vor fi dirijate de către fostul consilier prezidențial, Artur Reșetnicov propus de către Președintele RM pentru funcția de Director SIS. Anterior SIS-ul fusese condus de către Ion Ursu, general de divizie. În calitate de premiu, acestuia i-a fost oferit postul de Ambasador al RM în Republica Elenă. Este o practică obișnuită în Republica Moldova ca cei care aduc servicii guvernării comuniste să fie răsplătiți cu un post de ambasador: la fel au fost și cazurile lui Gheorghe Rusnac, rectorul Universității de Stat, Valerian Cristea, fost vice-premier. Spre deosebire de Ursu, noul director SIS este o persoană tânără apropiată Președintelui Vladimir Voronin. Acesta la alegerile din 2001 a fost reprezentantul PCR din lângă Comisia Electorală Centrală, iar după asta a fost mai mulți ani consilier prezidențial pe probleme juridice.

După aprobarea candidaturii sale de către Parlament riscurile politizării sectorului de securitate a crescut. În aceeași ședință, Parlamentul a adoptat modificări legislative prin care SIS-ul obține dreptul exclusiv de a intercepta convorbirile telefonice. În mod sigur partidul de la guvernare nu va rezista tentației să utilizeze SIS în scopuri politice. Anterior de acest drept se presupune că abuzau patru instituții: Ministerul Afacerilor Interne,

Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, SIS și Procuratura Generală. Motivul invocat la nivel oficial este lipsa mijloacelor financiare pentru procurarea de echipamente moderne de interceptare a convorbirilor telefonice. Interceptarea convorbirilor telefonice este o practică obișnuită în sistemul judiciar moldovenesc. Din relatările avocaților reiese că judecătorii nu resping cererile de interceptare parvenite din partea organelor de forță. SIS nici măcar nu informează persoanele despre interceptare în cazul în care aceasta s-a dovedit neîntemeiată. Chiar dacă până acum SIS-ul nu a fost implicat în scandaluri privind interceptarea convorbirilor, experții susțin că este dificil de demonstrat că a existat o interceptare. Integritatea angajaților SIS ar trebui să fie garanția că aceste persoane nu vor fi deconspirate informațiile interceptate. Dar sunt oare integri colaboratorii SIS?

Șeful-adjunct al Direcției Investigare a Fraudeilor din cadrul Ministerului de Interne, Oleg Pușunică anunța într-o conferință de presă că în comun cu autoritățile polițienești din Spania, Italia și Germania a fost documentată activitatea unei grupări criminale internaționale specializate în organizarea migrației ilegale și falsificarea actelor de identitate, mai ales a celor românești. Activitatea grupului era coordonată de către Lidia Bîrlădean, o fostă angajată a SIS, actualmente pensionară. Anchetatorii presupun că fosta angajată a SIS avea legături cu unii dintre colaboratorii serviciilor secrete rusești, care au ajutat-o și au facilitat contra cost plecarea cu acte false a moldovenilor prin zonele VIP ale aeroporturilor rusești fără controlul vamal și de grăniceri. Lucru curios calitatea actelor falsificate era foarte înaltă, astfel că polițiștii italieni verificând actele și cunoscând faptul că sunt false, nu au putut totuși dovedi acest lucru. Cazul fostei angajate SIS spune multe. Este evident că în condițiile salarizării proaste, unii colaboratori SIS ar putea abuza de informațiile cu caracter confidențial utilizându-le în interes personal pentru obținerea unui profit. Dar mai elocvent este cazul fostului

Director al SIS, Valeriu Pasat, care după eliberarea sa din detenție s-a “refugiat” în Federația Rusă. S-ar părea că Pasat a apărat interesele Federației Ruse, mai degrabă decât interesele Republicii Moldova, atât timp cât a fost în fruntea SIS.

Aceste evoluții ne pun în gardă și ne întrebăm cum ar putea fi limitată ingerința politicului în activitatea SIS. Chiar dacă în Parlamentul RM există o Comisie pentru Securitate Națională, Apărare și Ordine Publică, care ar trebui să exercite un control parlamentar asupra SIS, activitatea acesteia este ineficientă. Numirea în funcția de Director SIS a unei persoane din anturajul președintelui RM ar putea transforma SIS într-o instituție de control asupra opoziției. Este adevărat că practica numirii consilierilor prezidențiali în fruntea serviciilor de informații există și în alte state, însă în condițiile politice din Republica Moldova, probabil că ar fi fost echitabilă numirea unei persoane independente sau din cadrul acestui serviciu. Presa semnalează că Legea privind statutul ofițerului de informații și securitate stipulează că viitorii angajați vor fi testați la poligraf (detectorul de minciuni). Oare noul Director al acestei instituții a trecut deja acest test și cine i-a adresat întrebările?

Un test pentru opinia publică este și cazul lui Mihai Conțiu, cetățean român, care în paginile ziarului “Moldova Suverană” face dezvăluiri despre activitatea sa în calitate de agent al Serviciului de Informații Externe (SIE) român. Absența unor reacții oficiale la Chișinău și București, după aceste dezvăluiri pare suspectă și dă impresia unui scenariu pus la cale de către serviciile autohtone. Este posibil ca “mărturisirea” lui Mihai Conțiu, care a acuzat amestecul serviciilor externe românești în politica internă din Republica Moldova să fie parte dintr-o amplă campanie de denigrare a României. Pe de altă parte, în mod sigur în alte state asemenea dezvăluiri ar fi stârnit multe discuții în presă. Totuși presa atacată de Conțiu în dezvăluirile sale a ales tăcerea și a ignorat acest caz.

România sau Federația Rusă: care dintre ele este o amenințare?

România apare tot mai des în discursurile prezidențiale, în timp ce comuniștii uită intenționat să ia atitudine clare vizavi de abuzurile Federației Ruse pe teritoriul Moldovei. La 2 de-

cembrie au avut loc alegerile parlamentare rusești. Ministerul moldovean al Afacerilor Externe a permis deschiderea unei secții de votare în cadrul Ambasadei Federației Ruse. Totuși, Federația Rusă a decis în mod unilateral să deschidă 23 de secții de votare pe teritoriul regiunii separatiste Transnistria. Solicitățile repetate din partea ministerului de Externe moldovean au fost ignorate. Decizia unilaterală a Federației Ruse a fost o încălcare gravă a fragilei suveranități moldovenești. Din motive neclare deschiderea celor 23 de secții de votare a rămas fără vre-un răspuns adecvat din partea Chișinăului. Autoritățile moldovenești au reacționat târziu și nu au întreprins nici o acțiune practică pentru a împiedica deschiderea acelor secții. Singura reacție decisă a fost cea a câtorva organizații neguvernamentale.

Cum se încadrează aceste acțiuni în politica măsurilor de sporire a încrederii promovată de Președintele Vladimir Voronin ceva mai devreme anul curent? Acțiunile propuse au fost considerate bune de către toate părțile implicate în negocieri cu excepția Federației Ruse. Organizarea alegerilor rusești pe teritoriul regiunii separatiste Transnistria este un semn clar în privința intențiilor Rusiei referitor la posibilele căi de soluționare. Este și un semn clar pentru politicienii occidentali, care încă visează că influența rusă în regiunea separatistă este în scădere. Mai mult, deschiderea secțiilor de votare fără permisiunea Moldovei demonstrează că în pofida declarațiilor anterioare, Federația Rusă nu respectă integritatea teritorială a statului moldovenesc. Zvonurile și declarațiile președintelui moldovean după discuțiile cu numeroși oficiali ruși erau încurajatoare; totuși acțiunile Federației Ruse arată contrariul. Se pare că discuțiile între Rusia și Moldova au fost în van, pentru că Federația Rusă nu consideră Moldova drept un partener egal. Pentru comparație ar trebui amintit că în Estonia au fost deschise trei secții de votare. În contextul prezent, discuțiile despre neutralitatea permanentă și demilitarizarea Moldovei sunt neavenite.

NATO, neutralitatea permanentă și demilitarizarea pe agenda comuniștilor

În prezent, Moldova promovează o politică de apropiere în raport cu NATO. Țara noastră participă la Programul Parteneriat pentru Pace încă din 1994. Pentru prima dată, în 2006 au fost orga-

nizate în Moldova, două exerciții în cadrul Parteneriatului pentru Pace – Cooperative Longbow 06 și Cooperative Lancer 06. În 2007, la poligonul de la Bulboaca a avut loc exercițiul multinațional Medceur-2007, care avea drept scop îmbunătățirea reacției medicale în situații de criză. Un proiect unic pentru distrugerea pesticidelor a fost susținut de către Programul NATO Știință pentru Pace.

Planul Individual de Acțiuni și Parteneriat (IPAP) Republica Moldova-NATO a fost aprobat de Guvern în iulie 2006. Lansate în 2002, la Summitul NATO de la Praga, documentele de tip IPAP sunt accesibile pentru acele state, care au voința politică necesară și abilitatea să aprofundeze relațiile lor cu NATO. Pentru a evita repetările și a asigura complementaritatea, Planul de Acțiuni Moldova-NATO a fost armonizat în totalitate cu Planul de Acțiuni Moldova-UE. Neutralitatea este menționată de două ori în IPAP. Prima dată se menționează în document că implementarea IPAP nu înseamnă că Moldova va adera la NATO, ci doar va tinde către înfăptuirea reformelor militare și în domeniul de securitate. Un accent special este pus pe cooperarea politică a Moldovei cu alte state neutre partenere. Nu doar Moldova, ci și Georgia, Ucraina, Azerbaijan, Armenia și Kazahstan au semnat documente de tip IPAP cu NATO. Totuși, implementarea IPAP nu este satisfăcătoare, pentru că documentele de bază în domeniul securității – Analiza Strategică a Forțelor Armate și Concepția Securității Naționale - nu au fost încă adoptate. Presa a informat că Consiliul Suprem de Securitate a exclus referințele cele mai importante la NATO. Frica de a adera la orice alianță militară este prezentă și în proiectul de program al PCRPM, în care se menționează că pe termen lung, comuniștii vor pleda pentru demilitarizarea completă a țării, în paralel cu intensificarea eforturilor de a dobândi recunoașterea internațională a neutralității permanente a țării. Blocurile militare sunt considerate de către partidul de guvernământ drept anacronice. Populația este în favoarea neutralității, iar în cazul unui referendum privind aderarea la NATO numai 23% ar vota pentru și tocmai 41% - împotriva. Aceasta este pentru prima dată când majoritatea populației ar vota împotriva aderării Moldovei la NATO.

Beneficiile neutralității permanente nu sunt evidente, pentru că nu există nici-un studiu despre această problemă. De asemenea, neutralitatea

Moldovei nu poate fi evaluată în prezent, pentru că trupele ruse s-au aflat mereu pe teritoriul Moldovei. Acest lucru înseamnă că Moldova nu a fost neutră vreodată. Păstrarea neutralității permanente în contextul regional actual poate fi o opțiune mai costisitoare decât aderarea la o puternică alianță militară, care în mod sigur ar oferi cetățenilor moldoveni mai multă securitate. Statele Central și Est Europene au definit integrarea euro-atlantică drept interesul lor național, pentru că acest lucru răspundea nevoilor lor de mai multă securitate. Totuși, atât timp cât Partidul Comuniștilor va rămâne la guvernare este clar că neutralitatea va rămâne una dintre referințele majore ale politicii externe.

În aceste condiții, inițiativa demilitarizării lansată recent este extrem de suspectă, întrucât regiunea separatistă deține o forță militară egală sau chiar mai puternică. Nu este sigur dacă autoritățile vor putea face față unui atac. Reacția autorităților de la Tiraspol în privința demilitarizării a fost foarte rece. Aceasta va avea succes numai dacă va exista un angajament reciproc pentru demilitarizare. Însă după ce Moldova a făcut primul pas, cealaltă parte nu a urmat-o.

Prognoze

Mai devreme sau mai târziu serviciile secrete vor deveni un instrument de control în mâinile Partidului Comuniștilor. Datorită competențelor recent obținute, SIS devine mai influent și din această cauză independența sa este esențială.

Demilitarizarea unilaterală a Moldovei nu va aduce niciun progres pe calea soluționării conflictului transnistrean, în cazul în care acest pas nu va fi făcut și de regiunea transnistreană. Totuși, deschiderea celor 23 de secții de votare arată atitudinea lipsită de respect a Federației Ruse vizavi de integritatea teritorială a Republicii Moldova și faptul că Rusia nu susține măsurile de consolidare a încrederii inițiate de către președintele Moldovei. Acțiunile Rusiei arată că discuțiile cu președintele Moldovei nu au dus la identificarea unei căi de soluționare. Este puțin probabil ca status quo-ul să se schimbe în următoarele luni.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) “Viitorul” reprezintă o organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional și strategii.

Misiunea IDIS este de a contribui la creșterea unui mediu liberal și democratic în Moldova, ca și în alte democrații incipiente, consolidarea autorităților locale și regionale, oferirea de asistență la consolidarea societății civile în care cetățenii pot acționa în numele lor în temeiul drepturilor civile și politice de care se bucură; schimbul liber de informație și consolidarea scopurilor care întăresc guvernarea eficientă.

IDIS reprezintă o platformă comună care reunește mai multe grupuri de intelectuali preocupați de succesul tranziției în țările lor spre economia de piață și societatea liberă. IDIS îi ajută pe cetățeni să-și consolideze energiile, valorile și virtuțile civice, oferindu-le suportul moral, intelectual și logistic, în ceea ce privește dezvoltarea de proiecte și inițiative. În virtutea acestei misiuni, IDIS a stabilit mai multe legături utile dintre mediul academic și cel al decidenților politice, generând o bază solidă pentru analiză de politici publice și recomandări pe diverse areale sensibile pentru interesul public, crearea și diseminarea de practici pozitive, standarde de bună guvernare și instrumente credibile de analiză economică.

Acest buletin este o publicație analitică lunară bilingvă care are drept scop analiza politicii interne, externe și de securitate a Republicii Moldova.

Autorii “Political and Security Statewatch”: Ion Marandici, Sergiu Panainte și Dumitru Mînzărari.

Pentru orice comentarii sau abonare la acest buletin vă rugăm să ne contactați la ghenadie.mocanu@viitorul.org sau idis_viitorul@mdl.net.

Coordonator al buletinului: Ghenadie Mocanu.

Contacte:

Chisinau, Str. Iacob Hincu, 10/1, 2009 MD, Republica Moldova

Tel/fax: (+ 373/22) 21 09 32; 21.36.32; 22.71.30

E-mail: idis_viitorul@mdl.net

Web: www.viitorul.org